KİTAP

Kur'an-ı Kerim'in en hayatî kavramlarından biri olan kitap, 250'den fazla yerde geçmektedir. Türkçe'deki kitap anlamı yanında, yazılı şey, yazı anlamlarına da gelir. Kur'an terminolojisinde en geniş anlamıyla, Tanrı tarafından yazdırılan şey demek olan kitap, bu anlamda imanın temel konularından biridir.

Kitapla ilgili Kur'ansal verileri dikkate aldığımızda, 'kitaba iman', geleneğin söylediğinden çok daha fazla bir şeydir. Kitaba iman, vahyi taşıyan kitaplara iman olduğu gibi, yazıya, yazılı belgeye, neticede bilime iman olarak da düşünülmelidir. Kur'an'ın kitap kavramıyla ilgili verileri böyle düşünmemizi gerektirici niteliktedir. Bunun görmezden gelemeyeceğimiz kanıtlarından biri de Kur'an'ın ilk emrinin ve ilk ayetinin "Oku!" olması ve vahyedilen ikinci surenin, söze kaleme yeminle başlamasıdır. Kur'an'ın kitapla ilgili verilerini incelediğimizde, bu kavramla şunların kastedildiğini görüyoruz:

1. Genel anlamda vahiy:

İlk peygamberden sonuncuya kadar bütün nebilerin aldıkları vahiyler bir kitap oluşturur. Başka bir ifadeyle, peygamberlere parça kitaplar halinde gelmiş olan vahiyler bir ana kitabın veya kitapların anasının parçalarıdır. (39/4), Kitapların anası, Allah katındadır. (13/39)

Kitapların anasından peygamberlere gelmiş olan parçaların bir kısmı ayrıca kitaplar oluşturur. Bunlar Zebur, Tevrat, İncil ve Kur'an'dır. Bir kısım parçalarsa insanlık dünyasına suhuf (sayfalar) olarak gönderilmiştir.

2. Son Peygamber'e gelmiş bulunan vahiyler toplamı:

Bu, Kur'an'dır. Nitekim, Kur'an-ı Kerim birçok yerde kendisini kitap olarak anmaktadır. (Örneğin, 38/29; 39/2; 41/3; 44/2) 39/2) Bu kitap, 'içinde kuşku, kuruntu ve çelişkinin yer almadığı kitap'tır. (Bakara, 2)

3. Bütün evren:

Kur'an'a göre varlık ve oluş bütünüyle bir kitap oluşturur. Okunması gereken bir kitap.

4. İnsan:

Kur'an, insanı da bir kitap olarak değerlendirir.

5. *Evrensel kayıt kitabı:*

Bu, tüm oluşların, özellikle insanın fiillerinin kaydedildiği bir evrensel kompütür gibidir ki her ferdin hayır ve şerri burada kaydedilir. (18/47-49; 45/29) Enbiya suresi 104. ayet, bir gün, göklerin bir kitap tomarı gibi dürülüp yeniden açılacağını söyler ki, bu, evrensel kayıt ve kompütür sisteminin Kur'an diliyle ifadeye konulu şudur.

6. *Her ferdin fiillerinin kaydedildiği bireysel disket:*

Kur'an, evrensel kompütürde her bireyin hareket ve niyetlerinin işlendiği kayıt levhasına da kitap diyor. Bu disket-levhalar, hesap gününde insanın önüne konur ve ona şöyle denir:

"Oku, kendi özel kitabını! Bugün sana tanık olarak öz nefsin yeter!" (İsra, 13-14)

ÜÇ TEMEL KİTAP

Kur'an'a göre insanın önüne, okunmak üzere konan üç temel kitap vardır. Kâinat kitabı, vahiy kitabı (Kur'an) ve insanın bizzat kendisi. Vahiy kitabı, yani genel anlamda bütün peygamberlere gelmiş bulunan vahiy, özel anlamda da Kur'an, diğer iki kitabın gereğince okunup değerlendirilmesini kolaylaştıran bir ışıktır. Bunun içindir ki, vahyin, hatta Kur'an'ın bir adı da nurdur. Kur'an'a göre, "Allah, göklerin ve yerin nurudur." (Nur, 35)

Demek ki, evren ve insan adlı kitapların gerektiği şekilde okunabilmesi için, vahiy kitabı aracılığıyla insana yardımcı olmak üzere bizzat Yaratıcı Kudret devreye girmektedir.

Kitap kavramıyla ilgili bir noktaya daha parmak basmak uygun olacaktır. Kur'an, andığımız üç kitabın, belirli parçalarını 'ayet' olarak anmaktadır. (Üç kitabın ayetlerini gereğince okumak konusunda bilgi için bk. İzutsu; Kur'an'da Allah Kavramı, 128 vd.)

Kur'an bir ayetler topluluğu olduğu gibi evren ve insan da ayetler topluluğudur, (bk. 412/53; 51/20-21)

Üç kitap nüktesinin dikkatimize açtığı bir incelik de şudur:

Vahiy kitabında mikro ve makro ile ilgili bir yan olduğu gibi, evren ve insan kitaplarında da vahiy ile ilgili yanlar vardır. O halde, ne vahiy kitabı insan ve eşyaya ait ilimler s iz çözülebilir ne de eşya ve insan, vahiy kitabı olmadan layıkıyla anlaşılabilir. Buna dayanarak diyebiliriz ki, filozof Kant'm, "İmana yer bulmak için bilgiyi inkâr ettim" sözünün Kur'an ruhu açısından tutarlılığı yoktur. Kur'an, Kant (ölm.1804) felsefesinin tabirlerini kullanırsak, numen alemiyle fenomen âlemi arasında ünsiyet kurmaktadır. Bunların birini değerlendirmek için ötekini inkâr veya görmezlik, Kur'an'ın yolu değildir. Bu yüzdendir ki Kur'an, mucizeyi, Mehmet Aydın'ın da isabetle belirttiği gibi, 'tabiat üstü, tabiat kanunları dışında şey olmaktan çıkarmış, bu kanunların bizzat kendileri olarak göstermiştir.' (Mehmet Aydın; Din Felsefesi, 220)